



Foto no Kara muzeja arhīva

SARKANARMIEŠA GAITAS JEB LATGALES JAUNIEŠA PIEDZĪVOTAIS KARĀ

Pavēsti par iesaukšanu Sarkanajā armijā Aleksandrs Bečs (1925 – 2015) saņēma 1944. gada 17. augustā, atrazdamies savās dzimtajās mājās Daugavpils apriņķa Preiļu pagasta Polockiešos.

Puisim iepriekš bija izdevies izbēgt no iesaukuma vācu leģionā, kas viņu skāra tā paša gada aprīlī, kamēr viņš mācījās Rīgas vagonu fabrikas “Vairogs” amatu skolā, apgūdam atslēdznieka – automehāniķa amatu. Tobrīd Aleksandrs izlēma uz iesaukšanas komisiju neiet, bet tā vietā braukt uz mājām Preiļu pagastā. Tajā laikā, lai varētu nopirkt dzelzceļa biļeti, vajadzēja dabūt speciālu atļauju. Jaunietis to neriskēja darīt, bet ieradās Šķirotavas stacijā pie preču vilcieniem. Ar kādu preču vilciena mašīnistu Aleksandrs sarunāja, ka viņu noslēpa lokomotīves ogļu tenderī, un tā viņš laimīgi tika līdz Līvāniem, no kurienes tālāko ceļu mēroja kājām. Mājās dzīvodams, Aleksandrs daļēji slēpās un nesatikās ar apkārtējiem cilvēkiem līdz augusta sākumam, kad Preiļu pagastā ienāca Sarkanā armija.

(Tālāk Aleksandra Beča pierakstītais)

Iesaukšanas pavēste

Bija skaists, patīkams un līksmes pilns [1944. gada] augusts. Pats rudzu novākšanas laiks, pie kā biju saistīts, lai priekā strādātu, cerēdams uz laimīgu un vieglāku nākotni, jo visi un katrs atsevišķi pēdējos gados bijām daudz ko pārdzīvojuši. Daudzi cerēja, ka nu vairs nekas ļaunāks nevarētu notikt kā tajās dienās, kad Latgalei nāca pāri kauju viesulis. Neviens vairs negribēja atcerēties baigo vasaru “toreiz” [1941. gadā]. Taču cilvēki maldījās.

Jau nepilnu nedēļu [pēc krievu ienākšanas] Preiļos tika rīkotas iesaukšanas komisijas, kuras daudzus ķēra vairāk nekā trīs “zaļo” [vācu okupācijas] gadi kopā. Kādai mātei vienā dienā bija jāatvadās no četriem dēliem. Gandrīz vai katrā mājā bija asaras.

Arī mani šis liktenis piemeklēja. Tas bija 17. augusta agrs rīts, kad mani, vēl mierā esošu, pārsteidza negaidīta un nepatīkama prasība – izlasīt un parakstīties uz iesaukšanas pavēstes. Pie labākās gribas tur neko citu vairs nevarēju darīt, kā vēsi izlasīt un parakstīties. Vēl trīs dienas, un tad ardievas dzimtajām mājām uz nezināmu laiku, visdrīzāk, uz mūžu. Tā iesākās mans cietumnieka klejošanas periods.

Jau no pirmajām dienām bija redzams strādnieku cilvēka, sarkanarmieša brīvais vārds. Tā kā bijām kopā radi un draugi, tad to visu spējām uzņemt vēsi. Toreiz spriedām un gudrojām, pieļaudami visādas varbūtības, bet viss bija veltīgi, jo daudzi vīri, šai lietā būdami ātri un pārdroši, vēlāk ņēma nelabu galu (9 gramu svina).

Jaunkareivju apmācības

Augusta pēdējās dienās jau bijām tālu uz Vidzemes un Latgales robežas. Apmetāmie Aiviekstes krastmalas pļavās. Mazie siena šķūnīši bija mūsu kazarmas vairāk nekā divas nedēļas. Tie puīši, kuri jau bija priekšā, mums pastāstīja, ka gandrīz viss ir labi un apmierinoši. Cerējām, ka vismaz nebūs jāskraida ar tukšiem vēderiem.

Aiviekstes ūdeņu malā kādudien ieraudzījām baigas lietas, kādām savulaik, lasīdami laikrakstos par “viņu” šausmīgajiem varas darbiem, neticējām. Pašā krastā bija kāda vācu zaldāta drēbes gabali, fotogrāfijas un dažādi dokumenti ar adresēm no Rīgas, turpat līdzās ieraudzījām arī kaut ko cimdiem līdzīgu. Neviena to nebūtu varējis iedomāties, bet, labāk apskatot, atklājām, ka tās ir cilvēka abu roku ādas. Smuki novilktajs ādās bija redzami arī nagi. Viss cilvēka ķermenis bija briesmīgi izķemots, šauts, durts un sist. To visu redzot, mēs katrs sapratām “viņu” īsto patiesību.

Dienu no dienas mums mācīja un stāstīja par varoņdarbiem, brīvību un nākotnes celšanu. Ar fizisko audzināšanu nodarbojāmies stingri – ik rītu, lietus vai saule, gandrīz kaili gājām ārā divu trīs kilometru skrējienā. Nebūtu slikti (arvien) tā rūdīties, bet pakāpeniski. Bet tā muļķīgi darot, daudzi, kuri vājāki un nepieraduši, saslima gan ar temperatūru, gan muguras sāpēm.

Visus vecāka gada gājuma vīrus un tos, kuri bija vācu armijā, aizsūtīja citur. Mums palikušajiem parādīja ieročus: šautenes, rokas ložmetējus, granātas u.c. Seržanta ebreja vadībā noskraidījām apmēram divas nedēļas. Drīz šo vietu atstājām. Pārgājiens nebija liels, savus 40–50 km, bet samērā grūts, jo lietū, naktī un nezināmā ceļā. Tas jaunkareivjiem izlikās par grūtu. Rīta pusē bijām paredzētajā vietā, kur mūs sadalīja ieroču šķirās. Biju ļoti nelaimīgs, kad tiku nošķirts no draugiem un pazīstamiem, bet, tā kā karavīra paša vēlēšanās netika ievērota, mani iedalīja tanku iznīcināšanas rotā.

Ar katru dienu mums radās lielāka ēstgriba. Nebija vairs Aiviekstes biezo makaronu un maizes. Te ik rītu un vakaru skatījāmies rūgtā auzu putrā un trešdaļā kukulīša maizes. Šī rūgtā auzu putra bija kā nazis jaunkareivim. Kurpretī pie šādas putras pieradušie ēda un slavēja. Šeit man izbeidzās pēdējā šķēlīte no mājām un sākās vairāk nekā pusgada ilgais bada periods. Arī fronte jau bija dzirdama un vienu otru reizi atsūtīja pa “paciņai”, lai kādu pabarotu uz visu mūžu.

“Īsti pasaules grāvēji”

Ik dienu drudžaini gatavojāmies, lai pēc iespējas ātrāk varētu skaitīties Sarkanās armijas pilntiesīgi karavīri – “īsti pasaules grāvēji”. Drīz pienāca diena, kad devām svinīgo solījumu – mūžīgu uzticību Sarkanajai armijai, grupā pa pieci lasīdami zvērestu. Pēc tam saņēmām ieroci, kāds nu kuram gadījās – jauns, vecs, lietojams, nelietojams. Man, par laimi, bija tā Dieva svētība un reizē ar to vislielākā moku pilnā nākotne pie to tīrīšanas un nešanas: garā šautene ar štiku kopā sniedzās man pāri augumam, tai klāt vēl 250 patronas, 20 rokas granātas, kā arī prettanku šautene, kas garāka par 2 metriem un sver 20 kg, 40 patronas, no kurām viena sver 400 g, divas prettanku granātas un pārējie piederumi, kādi nu sarkanarmietim varēja būt.

Šī krava kādu vakaru tika uzņemta plecos, lai dotos ar kājām vairāk nekā 50 km. Tas bija pirmais Kristus ceļš. Pa ceļam vairāk nekā pusi munīcijas tomēr dāvāju grāvmalai, jo nebiju spējīgs vairs to nest. Par šādu rīcību gan saņēmu bargu rājienu un apkaunojumu kā Sarkanās armijas kaitētājs.

Lietainās dienas rīta pusē bijām kādā mežā, kur bija jāierokas, jāizžāvē slapjās drēbes un jāatpūšas tāpat bedrītē vai uz slapjām ozola lapām, kuras bijām sagrābuši. Pēcpusdienā sāka pienākt tukšas mašīnas. Kādam nolūkam, to mums neviens neteica. Tikai paši spriedām, ka tās domāts reizē ar mums ieogrūt vilkam mutē. Tā arī notika.

Vakara pusē bija drudžaina munīcijas papildināšana, *suharu* izdošana, trīsdienu šņabja (100 g) iebaudīšana un vairāki mēģinājumi mašīnās iekāpt, izkāpt, izvērsties, ieņemt pozīcijas. Viss neveicās, jo bija ļoti mežains apvidus. Daudziem pie izlekšanas pārtrūka mugursomu striķi, jo tās bija smagi pielādētas gan ar munīciju, gan *suhariem*. Ja tāda soma paspruka [vaļā], tad pat vislabākajam *krasnokam* [sarkanarmietim] bija vismaz 25 minūšu darbs, lai to no jauna uzliktu uz muguras. Ar šautenēm bija tāpat. Kā jau jaunkareivjiem, paspruka un izkrita gan aizslēgs, gan pati [šautene], kuru vis tik drīz tādā mudžeklī nevarēja pacelt.

Tā pēc vairākiem mēģinājumiem bijām profesionāli un droši par sekām un savu māku.

Ceļš uz fronti

Ar dziesmu “Paliec sveiks” atstājām šo mežu. Lai gan nevienam nebija teikts, kurp braucam, sapratām, ka pāri Vidzemes kalnājiem dodamies frontes virzienā. Katrs bija priecīgs vismaz par to, ka nav jāiet kājām. Pēc lēna un saraustīta nakts brauciena no rīta bijām jau dažu kilometru attālumā no frontes.

Tur mūs pārsteidza vācu lidmašīna, kuras zemā ložmetēju uguns piespieda visus izklīst. Arī mīnmetēji sāka runāt ap mūsu mašīnām un pāri galvām bez pārtraukuma šalca artilērija. Ceļš

bija aizsprostots: saspridzināts mazāks tiltiņš, ceļa vidū un gar malām izspridzinātas bedres, pāri ceļam krustām šķērsām sagāzti koki. Iegriezāmie kādā zemākā ielejā, kur nogaidījām līdz pievakarei. Te sākām saprast, kas var notikt arī ar mums, jo redzējām gan pajūgos vestos, gan kājām ejošos ievainotos.

Pienāca stunda, kad atkal bijām mašīnās, kamēr viens pie ložmetēja mašīnas priekšā, lai sargātu no ienaidnieka lidmašīnām. Izbraucot pielādējām un nodrošinājām šautenes, sagatavojām mešanai rokas granātas katram gadījumam. Ceļš bija mazliet patīrīts. Vietām vajadzēja iebraukt mežā kādu līkumu, lai tiktu cauri bedrēm, kas bija pat tālāk mežā kā uz vienu, tā otru pusi.

Aiz meža pavērās neredzēts skats. Tumsā degošas ēkas tuvu un tālu kā liela uguns jūra. Tepat tuvumā kvēloja kādas nupat nodegušas mājas. Izbraukuši tām cauri, nonācām kādā piekalnē, kas bija smuki apaugusi ar pīlādžiem. Tuvo raķešu blāzmas neļāva kalnā braukt, tāpēc uz kādu laiku apstājāmies. Vispirms bija jānomaskē mašīnas, jānoliek posteņi un gaisa novērotājs, tad jāgaida norunātās signāla zīmes (ienaidnieka tanki – trīs zaļas raķetes; kājnieku izlūki – viena rozā raķete; lidmašīnas – daudzas sarkanas raķetes; trauksme izbraukšanai – trīs gari svilpieni).

Miegs, kā par brīnumu, bija kā uzburts. Viens otram virsū, kā nu kurais, snaudām. Auksts rudens rīta puses vējš saldēja ārējos sānus, arī salna sāka mesties uz mašīnas daļām. Auksti! Daži izlecām ārā, kratīdamies un runādami – ja iekurtu ugunskuru, būtu tikpat kā mājās. Pa ceļam biju ierunājies ar kādu jasmuižieti “Kukori”, kas mani un daudzus biedrus reizēm sakaitināja ar savu valodu: “Neredzēt mums vairāk mājas! Tikpat kā gatavi jau esam!” Tas daudziem biedriem nepatika, jo tobrīd neviens vairs negribēja par māti un mājām runāt.

Nostāvējis uzkalniņā savas divas stundas, es atgriezos pie savējiem. Kāds guļ, kāds pīpē *mahorku*. Arī es uztinu kādā avīzes stūrītī, lai mierinātu aukstumu un sasprindzinātos nervus. Iespraucos starp gulētājiem un iesnaudos.

Pa miegam dzirdēju it kā svilpienu. Jā, nosvilpa atkal – trauksme! Mašīnās sacēlās kņada. Priekšējās mašīnas jau sāka rūkt, arī mūsu sāka drebēt no motora darbības. Visos bija uztraukums un trīsas vai nu no aukstuma, vai gaidāmajiem notikumiem. Atkal braucām pāri kalniem un lejām gan pa ceļu, gan lauku. Fronte bija nomierinājusies. Neblāzmoja vairs tā raķetes, nebija redzami arī tik daudz ugunskuru debess pamalē. Vietām dzirdēja šauteņu un reizēm ložmetēju rējienu. Tikai starmetējs darbojās bez apstājas, nākdams gan lejā, gan augšā, un brīžiem, it kā kaut ko ieraudzījis, tas apstājās.

Apmēram pusstundu bijām braukuši, kad mūsu mašīna sašķībās uz kreiso pusi, gandrīz vai draudēja mūs izgāzt. Pēc motora šņāciena [mašīna] apstājās. Nakts tumsā nevarējām saskatīt, tikai dzirdēt tādu kā lietus pilēšanu no jumta un sajūst stipru degvielas smaku. Beidzot ieraudzīju lejā sagāztas un salauztas mūsu [priekšējās] mašīnas, no kuru motoriem tecēja

degviela. Atskanēja pavēle izkāpt. Ātri izkāpām, “kā mācījāties”, un nostājāmies kolonnā pa divi.

[Sākām iet]. Ceļš nevienāds, gan bedres, gan grāvji, tiem visiem [gājām] cauri, arī kādam lielākam novadgrāvim uz uzkalni, kur nakts tumsā bija saredzamas kādas mājas. Viens otrs ierunājās, ka laikam “iesim gulēt, maizi un cigaretes meklēt”. Gar pašu mājas sienmali bija izrakts grāvis, bet apakšā mājai izbūvētas zemas, šauras, likumainas, tuneļiem līdzīgas ejas. Tām cauri izlīduši, nonācām mājas pagalmā pie kāda krūmiņa. Arī tālāk zem istabas sienām bija izraktas ejas. Visa mājas apakša un pat lauks bija sarakts šādos tuneļos. Atgriezāmies norādītajā vietā, izraudzījām mazu bunkurīti, kurā bija siens, un gājām gulēt. Varēja mierīgi gulēt, jo mūsu uzdevums bija paveikts divās stundās.

Kad pamodāmies, caur šķirbām baļķos, ar kuriem bija segta bunkura virsa, jau spīdēja saule. Prātīgi izlīdām, lai apskatītos apkārtni. Redzējām grāvī samestus dažādu šķiru ieročus, gan vācu, gan krievu, kā arī munīcijas kastes un čupas. Lejā gaidīja mūsu mašīnas, izklīdētas un rūpīgi nomaskētas. Tikai dažas bija palikušas uz ceļa, jo vairs nebija derīgas.

Šeit mēs snaudām un lūkojāmies apkārtnē, līdz beidzot atkal – trīs svilpieni. Katrs savu vietu zinādami, ātri bijām gatavi un braucām kalnā cauri kādai muižai, kas bija pa pusei degusi, pa pusei sašauta. Tieši tās centrā bija vairāki kritušie, kuriem mašīnas brauca pāri. Kādas mūra ēkas galā gulēja daudzi ievainotie sabindētām galvām, rokām un kājām. Samesta kaudze krievu apavu (tanku). Varēja redzēt, ka aprakti kritušie. Uz kāda stūra redzēju uzrakstu – “Ērgļu stacija”. Te ceļš bija pilns gan ar mašīnām, gan ieročiem, gan arī kritušajiem, kā arī nedrošs no mīnām. Viena no pirmajām mašīnām, uzbraucot mīnai, bija jāzaudē.

Grāvjos abās pusēs redzējām guļošus zaldātus, it kā tie vēl uz kādu tēmētu. Īpaši dziļi atmiņā man palika šāds skats: kāds vācu zaldāts ceļmalā, galvu nolīcis uz cinīša, svārkus un mēteli noģērbis un ar tiem kārtīgi apsedzies, guļ aizmidzis uz mūžu un it kā žēlīgu skatu raudzījās vēl dzīvajos. Ierocis un ķivere tam blakus.

Pirmās ugunskristības

Mežā ie braucot, mums uzbruka vācu lidmašīnas. Vairāki no mūsu vidus šai ugunī krita. Ātri, cik ātri vien spējām, izkāpām, nomaskējām mašīnas un, neviena neskubināti, ķērām lāpstas, lai raktu patvērumu vai sev atdusas vietu. Lai gan rakām ar pārtraukumiem, jo gaisa ienaidnieks to neļāva, darbs tomēr veicās ātri. Tā kā nekāda pavēle nenāca, mēs katrs rīkojāmies pēc savas vēlēšanās, radīdami pēc iespējas drošāku patvērumu no lidmašīnām, pat diezgan tālu ierokoties apakš zemes.

Tad atkal nāca ienaidnieka lidmašīnas, viens bars pakaļ otram, gāzdamas karstu uguni pāri mežam. Apkārtējie koki tika gan nocirsti, gan šķembu un ložu krusas caururbti. Briesmīgā mīnmetēju uguns dragāja apkārtni. Kad uguns mazliet rimās, mēs pacēlām galvas, izbērām smiltis no apkaklēm un vēl pirms saules rieta atkal izbraucām. Izbraucot mežam cauri, redzējām svaigas kauju pēdas. Kritušie bija neskaitāmi – gan vāci, gan krievi. Te kādas no mūsu kolonnas mašīnām uzbrauca lielākam lādiņam. Pa pusei izdegušas, tās stāvēja kādā iedobē, līdzās granātas nonāvētie.

Lejā bija upe, bet tilts saspridzināts. Pirmās mašīnas jau strādāja pie pagaidu tilta samešanas no izmētātajiem baļķu galiem. Pāri tikām, lai gan vienai otrai [mašīnai] bija jāpiepalīdz, jo tūlīt pāri upei stāvs krasts. Tikušas pāri, mašīnas strauji devās uz priekšu. Redzējām nodegušas mājas, kritušos, sadegušu mašīnu, no kuras pāri [palikuši] tikai daži dzelzs gabali. Brauciens nebija tāls. Iegriezāties kādā apšu mežā. Uz visātrāko bija jāierokas, bet zeme cieta kā dzelzs. Izrakām – virsu noklājām ar bluķiem un zariem. Te vāciešiem bija [laikam] domāts kāds bunkurs, jo bedre un materiāls jau bija sagatavots, bet nepabeigts. Bedrē atradām nošautus divus smukus vācu zirgus.

Kad ienaidnieks bija dažus kilometrus tālu, mēs jutāmies brīvāki un divatā ar Staņislavu Beču apstaigājām kādas pa pusei nodegušas mājas. Dzīvojamā ēka tikko beidza degt. Kūtī varēja redzēt izdegušus govju ģindeņus. Kaķis bija pakāries jeb kritis rožu krūmā, to aizstāvēdams. Dārzā sarāvām kāļus, burkānus, paņēmām līdzī zirņu klēpi un nācām no sirojumiem atpakaļ pie savējiem. Te mežā nodzīvojām vairākas dienas, līdz atkal izbraucām.

[Ceļā] no jauna visu sakārtojām, aizpildījām sistos robus, lai atkal varētu [doties] pārraut ienaidnieka pozīcijas un ātri ienaidnieku dragāt no aizmugures puses. Tomēr tā nenotika. Kādu gabalu braucām pa meža ceļu, kurš bija pašiem jānotīra no telefonu stabiem un kokiem, kas bija saspridzināti un sagāzti pāri. Kad stiprās ienaidnieka uguns dēļ tālāk vairs nebija iespējams braukt, kādā ielejā izkāpām, nomaskējāmies, ierakāmies un gaidījām pavēli braukt vai ar “urrā!” saucieniem triekties pretī ienaidniekam, kurš jau tepat pirmajās mājās aiz meža atradās. Brīdis, kad arī mūs sauca parādīt drosmi un visu, ko līdz šim bijām mācījušies, bija tuvu.

Pirmajā triecienā bija jādodas 7. rotai, kurā lielāko tiesu atradās visi mani draugi – kaimiņi un pārējie Preiļu puikas. Viņi sauca “*Служим Советскому Союзу!*” un ķēdē pāri atklātam laukam devās pretī ienaidniekam, lai to padzītu no mājām un mazā meža pudura. Man bija tā laime palikt gandrīz drošā patvērumā un gaidīt pavēli “Iznīcināt tankus!”. Tāda, par laimi, tobrīd nenāca.

Drīz vien jau viens otrs no draugiem nāca uz pārsiešanu, dabūjis pirmo ievainojumu. Labi atceros P. Jaudzemu, kuram bija trāpīts kājā.

Mijkrēslim iestājoties, arī mums vajadzēja pāriet mežam otrā pusē, lai pārredzētu kaujas lauku un laikus atsistu tankus, iznīcinātu kādu pamanītu ložmetēju ligzdu un vērstu uguni pa vācu lidmašīnām, kuras laidās zemu kā ērgļi gan šaudamas, gan bombardēdamas. Te ierakāmies, pielādējām [ieročus] un vērojām līdzenumu, kā tur lien un rāpo karavīri. Drīz iestājās tumsa un [vācieši] sāka ēku dedzināšanu, lai varētu pārredzēt krievu līnijas. Kad vienas ēkas beidza degt, otras sāka. Tā tas gāja gandrīz visu nakti.

Dzirdēju kādu tuvu laukā saucam – “Draugi, palīdziet! Palīdziet!” Saprātu, ka nāk kāds ievainots latvietis, varbūt arī draugs, un gāju skatīties. Viņš līda pa kādu grāvīti uz aizmuguri, mētelis saārdīts vienos caurumos, rokas un mute asiņainas. Kājas nesalieca, jo esot mugura un kājas pilnas šķembām. Drīz, to turēdams, nogādāju pārsienamajā punktā un atgriezos.

Bija pāri pusnaktij, kad [atskanēja] pavēle atkāpties. Tās “*Studebeker*” mašīnas, kuras šurp brauca pārpildītas, tagad bija tukšas: kādā tikai pa pieciem sešiem karavīriem, cita pavisam tukša. Satikos ar S.Beču, kurš vienīgais bija palicis pat neievainots. Viņš pastāstīja par draugu likteni – daudzi bija krituši un ievainoti. Te mēs sākām gudrot par bēgšanu mājās, jo bijām pārliecināti, - ja ne šodien, tad rīt mums būs jākrīt. Tomēr beigās atlikām, lai vēl pārdomātu un pārspriestu. Drīz izbraucām gar Daugavas malu Rīgas virzienā un iegriezāmies kādā mežā. Pēc vairāk nekā nedēļas [pārtraukuma] ieraudzījām mūsu pavāru, kas bija iedrošinājies te pielavīties. Saēdāmies kāļus, zupu, saņēmām *mahorku*, cukuru un pārējo uzturu atkal ilgākam laikam.

[Atskanēja] uzdevums atkal ieņemt grāvjus. Tā kā visi vadošie bija, kur viens, tur otrs, nebija, kas mūs rīkotu, un par tādu nozīmēja mūsu vecāko pavāru (старший сержант Комаров). Tumsā mēs izgājām Ogres virzienā. Apmēram bataljona sastāvā nošķīrāmies no pārējiem un gājām pa laukiem, pa mežiem, revidēdami vācu atstātās mantas. Bataljona komandieris bija kāds latvietis, arī Komarovs. Priekš mums viņš bija labs, jo bija no bailīgajiem, lai uzsāktu cīņu. Pēc diennakts gājiena sasniedzām Ogri. Tilts bija uzspridzināts, tāpēc upe bija jāpārbrien. Par laimi, šai vietā upe nebija dziļa – pāri ceļiem. Pārbridām un atkal gājām tālāk. Viss te bija tukšs un kluss, tikpat kā izmiris. Apstājāmies kādās mājās, to pārmeklējām, atradām mucu skābētu gurķu, kuru momentā iztukšojām. Pēc tam uzgājām uz kāda ceļa.

Rīta ausmā varēja redzēt, ka ceļš ir mīnēts, tāpēc bija jāiet ļoti uzmanīgi pēdu pēdā. Kādā uzkalnītē bija mājas, no kurām mūs sāka apšaudīt. [Atskanēja] komanda: “Visi pa grāvjiem!” Uzstādījām balsta ložmetēju un izšāvām pāris lentas pa šīm mājām. Tikmēr pārējie atkāpās kādus 500 metrus atpakaļ un krūmmalā ierakās. Vācieši sāka mūs apšaudīt ar mīnmetēju un drīz sāka dedzināt tuvējās saimniecības. Tas nozīmēja, ka vācieši atkāpjas. Gaidījām uzbrukumu, bet nekā. Pēcpusdienā bija jāiet atpakaļ pāri Ogres upei, jo otrā pusē bija pienācis mūsu divīzijas štābs. Kādas dienas te palikām, lai apsargātu štābu, un drīz mūsu Komarovs atkal sāka maisīt katlu.

Uz Rīgu

Nez kur paklīda baumas, ka mūsu 308.divīzija kādu laiku paliks atpūtā un jau šovakar ies uz Koknesi. Tā arī notika. Gājām visu nakti un agrā rīta pirmspusdienā iegājām Koknesē. Mūs sagaidīja viens otrs ar asarām, jo esam latvieši. Izgājām cauri un apmetāmies kādā mežā. Uzkurinājām uguni, žāvējām samirkušās drēbes, jo naktī lija. Vārījām saldus kāpostus, kartupeļus, kāļus un visu, ko atradām ēdamu. Vakarā, kad sāka līt, atkal izgājām. Cēlāmies pāri Daugavai. Īsi pirms izešanas mums pastāstīja ceļa mērķi, kas bija Rīgas virzienā – Baldone.

Prieki zuda, jo īsais atpūtas laiks bija pavadīts. Gājām vairākas naktis un pa dienu atpūtāmies. Šis gājiens bija vēl nepieredzēti grūts, jo ik nakti gājām 50-60 km. Baldones tuvumā bija vācieši, tur ieņēmām pozīcijas.

Arī šoreiz iznāca man laimīgi. Mūsu otrais vads palika mazliet aizmugurē – pulka štāba apsargāšanai. Te dzīvojām mierīgi un labi. Pa dienu gulējām, pa nakti stāvējām sardzē. Lielāko tiesu te visi bija pazīstami preiļieši vien – Gilics, Locis, Prikulis, Pastors –, mēs visi bijām kopā. Nodzīvojām kādas divas nedēļas. Tad sākās gājiens uz Rīgu, jo dzirdēja par tās drīzu atbrīvošanu. Apmēram 17 km no Rīgas apmetāmies mežā. Te salasījās visa 308. latviešu divīzija, kas bija domāta Rīgas ieņemšanai.

Toreiz atkal mani ķēra laimīgs liktenis. Man nebija paredzēta Rīgas šturmēšana, jo mūsu 2. vadu piekomandēja kādam bataljonam, kas gāja Olaines virzienā kāda uzdevuma pildīšanā. Gājām naktī pa purviem un mežiem, līdz nonācām pie Misas upes, kur uzdūrāmies vāciešiem. Notika īsa apšaudīšanās, kuras laikā mēs, apmēram 17 gabali, mežainajā apvidū nomaldījāmies no pārējiem. Katra vieta nedroša, tāpēc seržanta vadībā gājām uz aizmuguri, lai sagaidītu dienu. Nakti pārlaidām kādās mājās. Agrā rītā mūsu sargi ieraudzīja kādu grupu vāciešu, kuri mierīgi aizsoļoja netālu garām. Arī mēs ilgāk te nepalikām un gājām Rīgas šosejas virzienā. Drīz ieraudzījām ceļu, pārpildītu ar karaspēku, kurš kā straume gāzās uz Rīgu.

“Rīga ieņemta!” – te to uzzinājām no privātiem. Drīz vien nokļūstam savā divīzijā un ar mūziku un dziesmām pa Tilzītes gatvi iesoļojam Rīgā. Kāda veca mamma raudādama vienam no mūsējiem pasniedz kādu ziedu. Ielas tukšas, tikai vienā otrā logā redzēja kādu lūram. Cauri Torņkalnam un Uzvaras laukumam gājām Zasuļauka virzienā un tuvumā kādai šķīvju fabrikai apmetāmies. Tur nodzīvojām divas dienas un nakti. Otrā naktī bija trauksme. Sekoja gājiens uz Ķekavu, jo tur bija nodomāts celties pāri Daugavai un atkal iet uz Rīgu. Lietū un tumsā pārcēlāmies ar kuģīti. Divīzijas pārceļšana vilkās visu nakti. No rīta atkal ar dziesmu iesoļojām Rīgā, Maskavas forštatē. [Gājām] pa Jersikas, Ģertrūdes un Brīvības ielu ārā uz Jaunciemu un tālāk uz Carnikavu, kur palikām ilgāku laiku, rokot gar jūrmalu ierakumus un gaidot vācu desantu.

Oktobra revolūcijas svētkos gājām uz parādi Rīgā. Tā notika Viestura dārzā. Tā kā atļauju iziet nedeļa ne uz minūti, es paņēmu brīvsoli, jo, būdams Biķernieku ielas galā, nevarēju nociesties, neapmeklējās piederīgos. Uzgāju augšā, bet durvis bija ciet. Kaimiņi pastāstīja, ka dienu pirms krievu ienākšanas viņi esot sapekelējušies un aizbraukuši pāri Daugavai. Esot teikuši, ka Rīgā neatgriezīsies.

Līdz ar nagiem nonācu atpakaļ pie savējiem – tie jau bija gatavi iziet. Gājām cauri Čiekurkalna stacijai, tālāk uz Juglu, tad pāri upei un taisni uz Carnikavu. Pēc dažām dienām atkal gājām iekšā Rīgā pāri Daugavai un pa Tilzītes gatvi uz Jelgavu. Cauri Jelgavai devāmies tālāk uz Kurzemes fronti, kur vācieši bija beiguši atkāpties un nostiprinājušies. Apmešanās vieta mums bija Bērzmuižā, kur iekārtojāmies kādos stalļos. Te dzīvojām, mācījāmies, gājām uz piefronti rakt bunkurus un gaidījām Ziemassvētkus. Drīz arī pienāca svētku priekšvakars, bet mūs atkal sauca fronte, jo bijām gana atpūtušies.

Kurzemes cietoksnis - uzbrukums

Šoreiz jau dienu agrāk visiem bija zināms, ka Ziemassvētki būs jāsvēta zem kaujas uguns. To visu mums pastāstīja - kad, kur un kā sāksies uzbrukums, kuram gatavojās jau vairāk nekā trīs nedēļas.

Bija mierīga un auksta pirmssvētku nakts. Tālu frontes virzienā blāzmoja raķetes un atsevišķi sprādzieni. Pāri pusnaktij izgājām. Līdz mūsējo līnijām nebija tālu – seši septiņi kilometri. Lai ienaidniekam nebūtu ne mazākās nojautas, viss karaspēks gāja tikai pa mazajiem lauku ceļiem. Drīz vien jau bijām trešajās mūsējo līnijās - bunkuros, kurus paši bijām iepriekš sagatavojuši.

Uzausa rīts, kluss un skaidrs, tīri kā Dieva dots šim uzbrukumam. Visi lauki un ielejas bija pārpludinātas ar zaldātiem un smagajiem lielgabaliem. Te aiz kādām mājām kā briesmīgs tilts stāvēja sešas “*Katjušas*”. Arī tankiem krūmi bija pārpildīti. Vada komandieris bieži apskatīja pulksteni, nevarēdams sagaidīt pulksten deviņus, jo šai minūtē bija jāuzsāk.

Sākās lielā “*подготовка*” - vispirms atsevišķu bateriju zalves, bet drīz sāka vārīties visās malās. Bija redzams tikai uguns un dūmu šaltis. Arī “*Katjušas*” sāka kaut, mezdamas baltu uguni un paceldamas putekļu un smalkāku priekšmetu mākoņus. Pēc katras reizes, kad izšāva, tās pārvietojās citā vietā. Arī lidmašīnas sāka nākt bariem vien – gan pa 20, gan pa 70. Vārījās tā, ka, lai sarunātos, bija jāiebļauj ausī. Šī sagatavošanās uguns ilga vairāk nekā pusi dienas. Kaut gan atsevišķas baterijas šāva visu nakti un vēl nākošo dienu. Tās pēc zināma virziena atbalstīja kājniekus, kas bija iebrukuši jau pirmās dienas priekšpusdienā. Drīz vien pirmā un otrā vācu līnija bija ieņemta.

Vakara tumsā arī mēs piegājām tuvāk fronteī. Nonācām tuvu frontes līnijai un apmetāties kādā šķūnī, kur nodzīvojām visu diennakti. Nākošās dienas priekšpusdienā mūsu rotas komandieri aiz nejaušības kāds no mūsējiem smagi ievainoja vēderā. Ievainojums apdraudēja dzīvību un viņa vietā nāca kāds latvietis Plonis, kas teica runu, stādīdamies priekšā arī kā rotnieks. Viņš teica: "Mūsu uzvara jau redzama, bet tā vēl nav mūsu, jo ienaidnieks vēl ir stiprs, apmēram 38 divīziju sastāvā, un ir apstājies trešajās līnijās. Tā kā mūsu kaimiņu divīzija jau ir noasiņojusi, mūsu divīzijai tā šodien vakarā ir jānomaina." Tas mums bija vairāk nekā 9 grami krūtīs, jo zinājām, ka jau šonakt nonāksim tiešā saskarē ar ienaidnieku.

Pievakarē izgājām, lai pildītu uzdevumu. Drīz ienācām bijušajā vācu teritorijā jeb, pareizāk sakot, tur, kur divas dienas un nakts bija ārdījusies krievu artilērija. Zeme bija tikpat kā uzarta. Pat lielāki akmeņi nebija palikuši veseli – arī tiem bija uztrāpīts. Kriušos redzējām diezgan daudz. Tur bija gan krievi, gan vācieši. Kāds bija pārrauts tieši pušu, tā ka redzamas tikai krūtis un galva. Stipri izbūvētie bunkuri no stateniskiem blūkiem ar zemes kārtu virsū, arī tie bija saārdīti. Krievu lidmašīnas nāca bariem vien.

Kādā mežmalā bija jānogaida līdz tumsai, jo dienas gaismā vācieši mūs novēroja un stipri apšaudīja. Tumsai iestājoties, devāmies tālāk pāri kādam prettanku grāvī, kurā redzējām gan kriušos, gan dažādas kara mantas. Aiz šī grāvja vēl daži lauka gabali, ceļš, dzelzceļa līnija un tūlīt aiz uzbēruma atradās ienaidnieks. Drīz jau bijām uz lielceļa, pa kuru gājām uz kreiso spārnu, jo tur atradās latviešu divīzija. Gājām, lai to nomainītu. Ienaidnieku raķešu blāzmā viss bija spilgti saskatāms. Sākās vieglāka apšaudīšana. Lai neķertu kāda negadījuma lode, drošāk bija līst pa grāvi. Te stipra mīnmetēju uguns mūs tomēr apturēja.

Strēlnieki ierakās, bet mūsu prettanku rota gāja tālāk uz norādīto vietu, kur ieņēmām pozīcijas un bijām gatavi ik mirkli uzsākt cīņu kaut vai ar pašiem vācu ferdinantiem, jo tanku granātas un munīcija bija blakus pa ķēriem.

Aiz meža dzirdēja rūcam un šņācam tankus. Domājām, ka nupat tie mūs gribēs samīt. Gaidījām ar sasprindzinātiem nerviem, ne aci nemirkšķinādami, raudzījāmies mežmalā, kad kāds parādīsies. Pat ierakušies nebijām. Drīz trokšņi nomierinājās un arī mūsu nervi palika mierīgāki. Uz maiņām ar biedru iesākām rakt bedri, kura bija tik vajadzīga.

Krišana gūstā

(pierakstīts pēc Aleksandra Beča stāstījuma)

Prettanku šauteni mēs nesām pa diviem, jo bija jāstiepj līdz ar munīcija. Cik varējām, tik ierakāmies dzelzceļa malā un sagaidījām rītu. Bija jau 25. decembris. Sāka uzlidot vācu

iznīcinātāji, kuri zemā lidojumā apšaudīja mūs ar ložmetējiem. Pēc kādas stundas ar “urrā!” saucieniem mūsu daļa cēlās un skrēja uz priekšu. Tad no dzelzceļa puses pretinieks sāka spēcīgu apšaudi ar mīnmetēju un artilēriju. Noskrējām kādu kilometru un mežā uzbrukums apstājās. Dzirdēju sarunas, ka ar mums kopā uzbrukusi ir arī kāda krievu soda rota. Spriedām, ko tālāk darīt, jo aiz meža bija plašs lauks un tālumā redzamas mājas. Pienāca krēsla, uzkodām amerikāņu gaļas konservus, krievu *suharus* un kādu cukurgraudu. Uztinām krievu *mahorkas* “kazas kāju” un piesardzīgi uzpīpējām.

Pēc laika dzirdējām vācu pretuzbrukuma trokšņus abos flangos un jutām, ka vācieši mūs ielenc. Trasējošās ložu kārtas triecās pret mums no abām pusēm. Pēc brīža mēnessgaismā redzēju, ka mans biedrs ir kritis. Pametu savu prettanku šauteni un virzījos atpakaļ uz aizmuguri, jo tuvumā jau bija dzirdamas vācu valodas skaņas. Es paslēpos zem nogāztas priedes zariem ar domu sagaidīt savējo papildspēkus. Tomēr pēc brīža pie manas paslēptuves pienāca daži vācu kareivji. Dzirdēju saucienu: “*Russe, aufstehen!*” Kad izlīdu no priedes zariem, vācieši norāva no pleciem manu mugursomu un nokabināja jostas granātas. Man prasīja, kur ir mans ierocis. Atdevu savu karabīni un raķešu pistoli, kuru izņēmu no mugursomas. Paskaidroju, ka esmu iesaukts latvietis krievu armijā.

Vācieši mani aizveda kādus 100 m tālāk un nodeva latviešu leģionāriem. Tie izprašāja mani, no kurienes es un kāpēc esmu Sarkanajā armijā. Tur jau bija vēl kādi 10-12 gūstekņi priekšā. Leģiona virsnieks man jautāja, kur ir novietoti lielākie krievu spēki, ko es nevarēju paskaidrot. Mūs izveda mežam cauri, kur redzējām stāvam vairākus vācu tankus un pašgājējus lielgabalus. Nopriecājāmies, ka tie nebija paspējuši mums uzbrukt. Šeit savāca apmēram 30 sarkanarmiešu gūstekņus. Uzgājām uz kāda lauka ceļa. Mūs nostādīja aiz grāvja vienā līnijā. No meža atnāca vācu virsnieki ar gaišiem uzpleciem un augstām cepurēm, kaut ko runāja ar vācu apsardzi. Es dzirdēju, ka viens vācietis teica, ka šos latviešu komunistus visus vajagot nošaut. Jutu, ka tūlīt mūs visus nošaus, jo virsnieki aizgāja prom. Teicu blakus stāvošam krievu leitnantam, ka mūs tūlīt nošaus, viņš gan mēģināja to apšaubīt.

Tanī brīdī piebrauca kāds zirgu pajūgs ar krievu prettanku lielgabalu, kas arī bija “saņemts gūstā”. Parādījās tie paši vācu virsnieki un izlēma mūsu nošaušanu atlikt. Tālāk gājām uz Džūkstes pusi un mūs iedzina Džūkstes pils¹ pagrabā, kas jau bija pilns ar krievu gūstekņiem. Rīta pusē sākās spēcīgs krievu uzbrukums. Artilērijas šāviņi sprāga tieši blakus pagrabam, dzirdējām spēcīgu šaušanu abās pusēs. Dzirdējām, kā pie pils sienas latviešu leģionāri ik pa brīdim pielādē savus ieročus un šauj uz uzbrūkošajiem krieviem, kuri jau bija ielauzušies pils parkā. Acīmredzot krievu uzbrukums tika atsists, jo rīta gaismā mūs izveda no pagraba laukā un ievada pils apakšstāva telpās.

¹ Iespējams domāta Rumbenes muiža Džūkstē. Otrā pasaules kara kaujās tā tika pilnībā nopostīta.

Sākās pils evakuācija. Mums lika no augšējā stāva nonest klavieres, kuras ielikām smagajā mašīnā. Drīz vien izveda visus gūstekņus un kolonnā dzina Irlavas virzienā. Dienā izgājām cauri Irlavai un aizgājām līdz Sātu ciemam. Tur mūs nometināja lopu kūtī uz salmiem, iedeva mazu kukulīti maizes uz trim cilvēkiem. Nākošā dienā vācieši mūs sūtīja rakt aizsardzības līniju pie Sātiem un bedres atsevišķām uguns pozīcijām. Pēc divām dienām mūs atkal nostādīja ierindā un prasīja, kurš no mums prot kādus amatus. Es pieteicos par automehāniķi, jo biju mācījies Rīgas amatu skolā. Tos, kuri pieteicās, ar mašīnu aizveda uz Zemītes centru un nometināja pils pagrabā.

Pie vāciešiem

Mana darbavieta bija kādā šķūnī, kur remontēja bojātās vācu smagās automašīnas. Man bija jāizjauc motori, jānomazgā visas detaļas, jāsaliek tās uz galda tālākai montāžai, ko veica kāds vācu meistars. Tāds darbs man bija jāveic katru dienu 8-9 stundas. Ēdienu mums dalīja no kopējā vācu armijas katla, no kura ēda arī paši vācieši. Vienīgi nesaņēmām vācu armijas kantīnes devu, bet iztikt varējām. Badā vācieši mūs neturēja.

Tā es tur nostrādāju kādus četrus mēnešus līdz aprīļa beigām. Šad un tad naktīs uzlidoja krievu divplākšņi un meta bumbas. Reiz naktī bumba trāpīja tieši uz Zemītes pils jumta un izsitās cauri otrajam stāvam - tieši tur, kur dzīvoja vācu tehniķi. Tūlīt pēc tam mūs izvietoja pils otrajā stāvā, savukārt vācu tehniķi pārcēlās dzīvot uz pagrabu.

Zemītē, remontējot vācu mašīnu motorus, iznāca gadījums, kad viens latviešu strādnieks piedāvāja apmainīt manus sarkanos amerikāņu ādas zābakus ("tankus") pret viņa vācu "tankiem". Biju ar mieru, jo viņš par šo maiņu iedeva 2 kg speķi. Pēc tam es ar viņu iesāku sarunu par mukšanu mežā pie partizāniem. Viņš bija ar mieru man palīdzēt un izkārtot šādu tikšanos, bet arī brīdināja, ka, tiekoties ar partizāniem, var gadīties viss kas. Pēc ilgākām pārdomām no sava nodoma atteicos.

Vēl bija šāds gadījums ar vāciešiem. Kādu dienu, sēžot un kurinot šķūņa apsildāmo mucu, es neapzinīgi ar ogli uzrakstīju uz mucas dažus ciparus. Vēlāk to ieraudzīja viens vācu meistars un jautāja man, kāpēc es šādus skaitļus esmu rakstījis. Paskaidroju, ka tiem nekādas nozīmes nav, bet man patika zīmēt skaistus tehniska veidojuma ciparus. Par laimi, ar to arī viss beidzās, jo es par šo gadījumu biju ļoti uztraucies.

1945.gada maija pirmajās dienās sākās vācu darbnīcu evakuēšana uz tālāku aizmuguri. Vācieši iedarbināja trofeju – "Сталинец" kāpurķēžu traktoru, piekabināja tam vairākas nesalabotas kravas mašīnas un vilka uz aizmuguri Kuldīgas virzienā. Arī man bija jāstūrē viena no

velkamajām mašīnām. Pa ceļam redzēju kādu savu Preiļu pagasta kaimiņu vācu armijas drēbēs un mēs sasveicinājāmies.

Mājupceļš

Nostāvējām kādā mežā 2-3 dienas, pēc tam kāds virsnieks vāciešiem paziņoja, ka karš pret Angliju un Ameriku ir pārtraukts, bet cīņa pret Sarkano armiju turpināsies. Tanī vakarā dzirdēju, ka latviešu leģionāri paši sāka organizēt pārceļšanos uz tālāku aizmuguri un runāja par nepadošanos krieviem. Es piebiedrojos kādiem 7-8 leģionāriem, kuri ar vācu mašīnu devās tālāk uz Kuldīgas pusi. Nobraucot kādus 10 km aiz Kuldīgas, palikām pa nakti vienās lauku mājās netālu no ceļa. Vienā istabā kurējās krāsns, leģionāri plēsa nost savas zīmotnes, uzplečus, uzšuves no formas tērpiem un kopā ar dažādiem papīriem sameta krāsnī. No rīta pamodies, redzēju, ka pa ceļu garām brauca daudzas vācu mašīnas ar baltiem karogiem. Tanī brīdī izlēmu turpināt ceļu uz savām mājām Latgalē viens pats.

Pa ceļam iegāju kādās lauku mājās un palūdzu ēdienu. Izmantoju momentu, kad mani neviens neredzēja, un no skolas grāmatas izplēsu Latvijas karti, jo domāju, ka tā ļoti noderēs. Saimniece mani ļoti labi paēdināja un iedeva skolnieka cepuri un drēbes. Turpinot ceļu, izvairījos no lielajiem ceļiem, lai neuzskrietu virsū kādam krievu postenim. Apsēdos mežā un izpētīju karti turpmākam ceļam, lai zinātu, uz kādu vietu prasīt virzienu. Naktsmājas un paēst parasti palūdzu kādās mājās, ko arī neviens neatteica. Pie pašas Sabiles mani apturēja krievu zaldātu postenis un tūlīt ieveda pārbaudes telpā, kur mani izprašāja krievu virsnieki. Parādīju savu Latvijas pasi un skolas dokumentus, pastāstīju, ka biju evakuējies no Rīgas uz Kurzemi kā bēglis. Viss tas bija ticami, bet viens no virsniekiem pēkšņi prasīja, lai parādu savu veļu. Uz manas veļas bija redzamas vācu armijas zīmes, uz ko virsnieks noteica: *“Мы таких уже знаем!”* un nosūtīja mani uz blakus esošo vācu gūstekņu nometni. Tur pavadīju nakti kopā ar citiem līdzīgiem.

Otrā rītā mūs visus pārdzina pāri tiltam Abavas otrā pusē, kur jau atradās daudzi citi sagūstītie vācu un latviešu karavīri. Redzēju, ka vienā mājā sauc pēc kārtas iekšā uz nopratināšanu. Izdomāju negaidīt un mēģināt iekļūt uz nopratināšanu tūlīt, jo gribēju pierādīt, ka es esmu bēglis, nevis karagūsteknis. Tas arī izdevās, jo man bija civilpersonas dokumenti. Kāds virsnieks mani nosūtīja pāri Abavai atpakaļ pilsētā uz civilo bēgļu komandatūru.

Es pārgāju pāri tiltam, iegāju komandatūras priekšnamā, mazliet pagaidīju un izgāju pa durvīm ārā. Tā bija mana pareizākā rīcība, ko es tanī brīdī varēju izdarīt. Izgājis uz ielas, turpināju ceļu ārā no Sabiles un neviens mani neaizturēja. Gāju Tukuma virzienā, bet izvairījos no lieliem ceļiem, tikai pa mežiem un lauku celiņiem. Kad biju pietuvojies stacijai Tukums II, sapratu, ka pilsētā man nav ko laimi meklēt, pagriezios vairāk uz dienvidaustrumiem, virzījos Praviņu ciema virzienā, pagāju garām Ērzeļkrogam, pēc tam pārgāju pāri Rīgas-Liepājas šosejai. Vienās lauku

mājās man laipna sieviete apmainīja veļu un ļāva kārtīgi nomazgāties, pabaroja un iedeva ceļamaizi. Tālāk turpināju ceļu Kalnciema virzienā. Divus kilometrus aiz Kalnciema uz Jelgavas pusi iegāju kādās mājās Lielupes krastā. Palūdzu, lai mani ar laivu pārceļ otrā krastā. Mani pārveda pāri upei kāds 12 gadus vecs zēns. Turpinot ceļu dienvidaustrumu virzienā, man iznāca šķērsot vairākas nelielas Lielupes pietekas, vietām pat dabūju izgērbties kails un brist pāri, bet vietām man palīdzēja cilvēki, pateikdami kur ir laipas.

Virzījos gar Daugavas krastu uz priekšu, līdz nonācu pie Daudzevas stacijas. Te man laimējās nobraukt kādus 10-12 km ar mazo bānīti līdz kādam kūdras purvam. Līvānu apkārtnē man izdevās ar laivu pārcelties pāri Daugavai. Pēc tam kāda meitene ar laivu pārcēla pāri Dubnas upei un tad jau bija palikuši kādi 30 km līdz manu vecāku mājām.

Pēc 22 dienu ceļojuma es laimīgi atgriezos savās tēva mājās "Polockiešos" Preiļu pagastā. Bija pagājuši mazliet vairāk nekā 9 mēneši, kopš tiku iesaukts Sarkanajā armijā. Savas piezīmes par šajos mēnešos piedzīvoto mierīgi un netraucēts varēju uzrakstīt 1945. gada jūnijā.

Aleksandra Beča atmiņas par mājupceļu pierakstīja Ivars Sniķeris 2014. gada rudenī

Digitalizēja – Edīte Brikmane

Foto – no Kara muzeja arhīva